

15. Kliring i saldiranje transakcija van sistema CDA

PITANJE: Od Komisije je zatraženo mišljenje o tome na koji način treba sprovesti kliring i saldiranje transakcija za koje je moguće da se kliring i saldiranje izvrše van sistema Centralne Depozitarne Agencije.

MIŠLJENJE: Izmjenama i dopunama Pravila o načinu vođenja poslova ovlašćenih učesnika na tržištu hartija od vrijednosti ("Službeni list RCG", br. 23/02), u članu 27. propisano je i da:

- sredstva za kupovinu akcija emitovanih putem javne ponude i za kupovinu akcija emitovanih radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine kupci uplaćuju na račun posebne namjene emitenta kod ovlašćene banke, a sredstva za kupovinu drugih hartija od vrijednosti po istim osnovama kupci uplaćuju na poslovni račun emitenta,
- uplata sredstava iz poslova sa hartijama od vrijednosti zaključenih na berzi u sekundarnoj trgovini vrši se preko Centralne Depozitarne Agencije u skladu sa pravilima te agencije;
- izuzetno od navedenog, Komisija može u pojedinim slučajevima (koje će pojedinačno utvrđivati za svaku transakciju) odobriti i druge načine uplate sredstava kada to ocijeni cjelishodnim.

Iz odredbi navedenog propisa proizilazi da se kliring i saldiranje svih transakcija sa hartijama od vrijednosti obavlja preko Centralne Depozitarne Agencije, ali se izvršenje uplate sredstava za kupovinu hartija od vrijednosti, kao dio postupka saldiranja, ne obavlja uvijek preko Centralne Depozitarne Agencije (u slučajevima primarne prodaje akcija emitovanih putem javne ponude i akcija emitovanih radi prodaje postojećim akcionarima; u slučaju primarne prodaje drugih hartija od vrijednosti; kao i kada Komisija, izuzetno, odobri da se, u postupku saldiranja pojedinih transakcija, uplata sredstava iz poslova sa hartijama od vrijednosti zaključenih na berzi u sekundarnoj trgovini ne mora obaviti preko računa CDA).

Ovo znači da CDA kliring i saldiranje transakcija kod kojih se uplata sredstava vrši kroz njen sistem (preko pool računa CDA) obavlja u skladu sa svojim uputstvom o kliringu i saldiranju, a kliring i saldiranje transakcija kod kojih se uplate sredstava ne vrše kroz njen sistem na sledeći način:

- u slučajevima primarne prodaje akcija emitovanih putem javne ponude i akcija emitovanih radi prodaje postojećim akcionarima, CDA provjerava

kod emisija akcija rješenje o uspješnosti emisije donijeto od strane Komisije za hartije od vrijednosti i promjene statuta akcionarskog društva, a kod emisija drugih hartija od vrijednosti provjerava uplate po ovom osnovu na poslovni račun emitenta, a provjerava i da li je izvršena uplata propisanih naknada i zatim vrši prenos hartija u Registru sa računa prodavca na račun kupca tih hartija;

- u slučajevima kada Komisija, izuzetno, odobri da se uplata sredstava iz poslova sa hartijama od vrijednosti zaključenih na berzi u sekundarnoj trgovini ne mora obaviti preko računa CDA, kada primi izvještaj sa berze da je izvršena određena transakcija, CDA pribavlja od kupca i prodavca hartija od vrijednosti potrebne dokaze da je uplata sredstava izvršena i provjerava da li je izvršena uplata propisanih naknada i zatim vrši prenos hartija u Registru sa računa prodavca na račun kupca tih hartija.

Što se tiče visine naknada koje CDA treba da naplati, ukazujemo da CDA za svaku transakciju, bez obzira da li se uplata sredstava za kupovinu hartija od vrijednosti vrši preko računa u CDA ili ne, treba da primjenjuje naknadu koju, prema Cjenovniku, primjenjuje u postupku kliringa i saldiranja. (*Mišljenje sa 32. sjednice od 23. maja 2003. godine*).